

Vlaams
Parlement

stuk **2003** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 19 april 2013 (2012-2013)

Voorstel van resolutie

van de heer Chokri Mahassine
en de dames Katrien Schryvers, Danielle Godderis-T'Jonck,
Elisabeth Meuleman en Ulla Werbrouck

betreffende de optimalisering
van het middenveld Kinderrechten

TOELICHTING

Vlaanderen heeft een uniek kinderrechtenlandschap, zowel op het gebied van het georganiseerde en actieve middenveld als op het gebied van het beleidsinstrumentarium om een kinderrechtenbeleid te voeren. Belangen van kinderen worden in beeld gebracht en kinderen worden expliciet in het beleid betrokken. De kinderrechtenbeweging heeft eveneens het actorschap en de handelingsbekwaamheid van kinderen in de kijker gezet. De maatschappelijke positie van kinderen en jongeren is daardoor versterkt.

Vlaanderen is een model voor tal van landen in Europa en daarbuiten.

Om de koplopperspositie van Vlaanderen ook in de toekomst te garanderen, wensen de indieners van dit voorstel van resolutie bij die voortreffelijke status enkele kanttekeningen te plaatsen.

Kinderrechten zijn mensenrechten

In de eerste plaats moeten kinderrechten worden beschouwd als mensenrechten van kinderen. Daarbij kan verwezen worden naar de Visietekst kinderrechten¹ en de Reflectietekst Kinderrechten² van het Kenniscentrum Kinderrechten vzw. Kinderrechten gaan over fundamentele rechten op menselijke waardigheid, het zijn geen willekeurige aanspraken van kinderen. Die benadering draagt bij tot een proactieve visie op kinderrechten die zich, in tegenstelling tot een reactieve visie, niet enkel beperkt tot het controleren van de naleving van de bepalingen uit het verdrag. Het Kinderrechtenverdrag wordt actief gebruikt als vertrekpunt en hefboom voor de herverdeling van de maatschappelijke goederen met het oog op een grotere gelijkheid in de samenleving. Ook formeel-juridisch is er veel voor te zeggen om kinderrechten te verruimen naar de andere mensenrechtenverdragen. Het Kinderrechtenverdrag geeft zelf voorrang aan andere nationale en internationale bepalingen die meer garanties inbouwen voor kinderen. Zo kan artikel 7 van het Verdrag voor Personen met een Handicap bezwaarlijk niet als een kinderrecht worden beschouwd, gelet op de garanties die het bevat voor kinderen met een handicap. Verder kan moeilijk worden voorbijgegaan aan de impact op kinderen en hun rechten van bijvoorbeeld het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Europees Sociaal Handvest. Daarbij komt dat de mensenrechtenverdragen een sterke nadruk leggen op de autonomie van de mens. Een thema als migratie of strafrecht kan men niet opsluiten binnen het kader van de kinderrechten alleen. Mensenrechten- en kinderrechtenactoren moeten elkaar vinden. De thema's moeten binnen het mensenrechtenperspectief geplaatst worden. Die nieuwe invalshoek geeft een extra dynamiek aan de integratie tussen het Vlaamse kinderrechtenbeleid en het Vlaamse jeugdbeleid.

Vervolgens is er behoefte aan een inhoudelijke discussie over kinderrechten in diverse beleidsdomeinen. De erkenning van participatierechten en de handelingsbekwaamheid van kinderen en jongeren leidt immers steeds meer tot een discussie over wat responsabilisering van de jongere betekent. Dat impliceert dat de verantwoordelijkheid om kinderrechten te realiseren verschoven dreigt te worden van de overheid naar de kinderen en hun omgeving zelf. Er wordt van kinderen verwacht dat ze zelf hun belangen identificeren en daarvoor opkomen. Als dat niet gebeurt overeenkomstig de maatschappelijke verwachtingen, dan worden kinderen daarvoor zelf verantwoordelijk gesteld. Door de aandacht toe te spitsen op de individuele verantwoordelijkheid van kinderen wordt echter te weinig rekening gehouden met de leefcontext en de maatschappelijke instituties/structuren.

¹ http://www.keki.be/documents/2012_06%20KeKi_visietekst%20kinderrechten_final.pdf.

² http://www.keki.be/documents/2012_06%20KeKi_reflectietekst%20kinderrechten.pdf.

Jongeren worden erkend als medeactoren, maar hun verantwoordelijkheid wordt dikwijls eenzijdig en onvolledig benaderd. Zo worden bijvoorbeeld maatschappelijke problemen verengd tot veiligheidsproblemen: de minste gedragingen in de openbare ruimte worden als overlast bestempeld. Daarbij wordt ontkend dat autonomie slechts kan worden gerealiseerd in relatie tot anderen.

De organisatie van het middenveld

In Vlaanderen is er een enorme verscheidenheid aan organisaties die actief zijn in het domein van de kinderrechten. In 2011 werd in het Vlaams Parlement een hoorzitting georganiseerd met een afvaardiging ervan.³

De werking van het Kinderrechtencommissariaat werd in het voorjaar van 2008 al geëvalueerd door de Universiteit van Antwerpen. Die evaluatie resulteerde onder andere in een wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende de oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en de instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris.⁴ Kerntaken van het Kinderrechtencommissariaat zijn het ombudswerk en de adviesfunctie.

In 2012 evalueerde het Kenniscentrum Kinderrechten in opdracht van de Vlaamse overheid de jongeren- en kindeffectrapportage (JoKER). Het Vlaams Actieplan Kinderrechten is in volle uitvoering en heeft een aantal specifieke acties in verband met het beleidsinstrumentarium opgenomen.

Zo werd in het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014 de volgende actie opgenomen: “De Vlaamse overheid (Jeugd) besteedt een opdracht uit om te komen tot een veldtekening van de kinderrechtenorganisaties met een duidelijke analyse van wie welke rol vervult en mogelijke aanbevelingen voor een Vlaams beleid ter zake zodat het duidelijk(er) wordt wie welke rol vervult en/ of idealiter moet vervullen om te komen tot een effectief en efficiënt kinderrechtenveld. Ze rondt deze veldtekening ten laatste eind 2011 af.”⁵

Tijdens een gedachtewisseling in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 19 februari 2013 werd gedebatteerd over de resultaten van de ‘Veldtekening middenveld kinderrechten Vlaanderen’ van de Universiteit van Leiden⁶ met professor Jaap Doek, mevrouw Kartika van der Zon en professor Mariella Bruning. Ook Didier Reynaert, lector sociaal werk aan de Hogeschool Gent en professor Wouter Vandenhoele, Universiteit Antwerpen, gaven hun reflecties over de toekomst van het kinderrechtenlandschap in Vlaanderen.⁷

Uit de Veldtekening middenveld kinderrechten Vlaanderen die meer dan dertig organisaties heeft doorgelicht, blijkt dat elf organisaties binnen dat middenveld actief zijn op het vlak van de voorlichting van kinderrechten, twintig op het vlak van lobby en beleidsbeïnvloeding.

³ Hoorzitting over het werkveld kinderrechten. Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door de heer Chokri Mahassine (*Parl. St.* VI.Parl. 2010-11, nr. 1209/1).

⁴ Decreet van 9 november 2012 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris, van het decreet van 7 juli 1998 houdende instelling van een Vlaamse ombudsdienst en van het decreet van 7 mei 2004 houdende oprichting van een Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie bij het Vlaams Parlement, en houdende opheffing van het decreet van 17 juli 2000 houdende de oprichting van een Instituut Samenleving en Technologie.

⁵ http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/kinderrechten/VAK_2011-2014-corr.pdf.

⁶ http://www.sociaalcultureel.be/jeugd/onderzoek_andereproj_veldtekening_KR.aspx.

⁷ Gedachtewisseling over de veldtekening van het Vlaamse middenveld Kinderrechten. Verslag namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media uitgebracht door mevrouw Els Kindt (*Parl. St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 1945/1).

vloeding, elf op het vlak van onderzoek, veertien op het vlak van bijstand aan kinderen, twintig op het vlak van participatiebevordering, negentien op het vlak van vorming en het stimuleren van zelfontplooiing en acht op het vlak van actie en campagne.

De organisaties worden gesubsidieerd door de Vlaamse en soms ook door de federale overheid via diverse subsidiekanalen. In het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, is vastgelegd op welke wijze jeugd- en kinderrechtenorganisaties worden gesubsidieerd: als verenigingen met een bijzondere opdracht, landelijk georganiseerde jeugdverenigingen, verenigingen die werken rond informatie en participatie en cultuureducatieve verenigingen. De Vlaamse Regering sluit met die verenigingen een overeenkomst waarin ten minste de strategische en operationele doelstellingen en de bijbehorende resultaats- en inspanningsindicatoren, alsook het subsidiebedrag, worden bepaald. Verder zijn op Vlaams niveau ook andere subsidiekanalen te vermelden. Dat hangt samen met het beleidsdomeinoverschrijdende karakter van kinderrechten en mensenrechten.

De auteurs doen in de veldtekening enkele aanbevelingen:

- het is een goede zaak dat de Kinderrechtencoalitie als een aparte organisatie bestaat met als hoofdtak het coördineren en verzorgen van schaduwrapportages aan het Kinderrechtencomité. Als die taak zou worden ondergebracht bij een van de leden, dan zou dat tot minder onafhankelijkheid en efficiëntie leiden;
- de Kinderrechtencoalitie zou door een systematische bundeling van krachten haar potentie beter kunnen benutten (onderlinge netwerking, vestigen van meer structurele samenwerking), om haar invloed op het beleid te versterken;
- de Kinderrechtencoalitie zou meer een duidelijk/herkenbaar gezicht naar buiten moeten hebben om zo de versnippering in het Vlaamse middenveld kinderrechten tegen te gaan. Dat zou kunnen door een actievere en zichtbare rol te spelen in lopende publieke en politieke discussies over de implementatie van kinderrechten;
- de Kinderrechtencoalitie zou moeten overwegen of (meer) samenwerking op het terrein van lobbyactiviteiten wenselijk is, bijvoorbeeld met betrekking tot de thema's vreemdelingenkinderen, kinderen in detentie en schoolverlaters, jeugdzorg en jeugdstrafrecht;
- de afdeling Jeugd van de Vlaamse overheid zou als subsidieverstrekker samenwerking kunnen stimuleren door bepaalde projectsubsidies slechts open te stellen voor organisaties uit het middenveld kinderrechten indien ze samenwerken ten behoeve van een concreet project (bijvoorbeeld samenwerking van twee of drie organisaties);
- de organisaties binnen het Vlaamse middenveld kinderrechten zijn in grote mate afhankelijk van financiering door de Vlaamse overheid en voelen zich daardoor erg kwetsbaar. Een mogelijkheid om die kwetsbaarheid te verminderen is dat de Vlaamse overheid vasthoudt aan het systeem van meerjarige financiering en dat de kinderrechtenorganisaties duidelijke inspanningen leveren om activiteiten tevens (meer) uit particuliere bronnen te financieren;
- het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen zou een duidelijkere visie moeten formuleren ten aanzien van de functie en rollen van het Vlaamse middenveld kinderrechten;
- in interviews komt naar voren dat de wijze waarop in het hierboven genoemde decreet van 2012 invulling wordt gegeven aan mogelijkheden tot subsidieverstreking aan kinderrechtenorganisaties, organisaties belemmert in hun functioneren. Overwogen zou kunnen worden om organisaties de mogelijkheid te bieden een beperkt percentage van het lumpsumdeel van de subsidies te besteden aan actuele kwesties.

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind beveelt België aan zijn inspanningen op te drijven om een actieve en systematische betrokkenheid van het maatschappelijke mid-

denveld te bevorderen, met inbegrip van ngo's en kinderverenigingen, bij de promotie en implementatie van kinderrechten. Het beveelt tevens aan te garanderen dat er met hun bijdragen aan de planningsfase van het beleid, de follow-up van de slotbeschouwingen van het comité en de voorbereiding van het volgende periodieke rapport terdege rekening wordt gehouden en dat dat ook wordt weerspiegeld.⁸

Belangrijk is dat we naast het kinderrechtenveld ook een reeks van voorzieningen hebben die werken ten behoeve van kinderen en jongeren, al dan niet expliciet vanuit kinderrechten. Wat het kinderrechtenveld betreft, zou er volgens de onderzoekers géén overlap bestaan. Dat betekent niet dat de indieners van dit voorstel wensen te benadrukken dat een verdere toename van het aantal voorzieningen voor kinderen en jongeren moet worden gestimuleerd. Het gevaar bestaat dat de cliënt of gebruiker door het bos de bomen niet ziet. Zo is de zoektocht in de jeugdhulpverlening nu vaak moeilijk. Die vaststelling is des te pertinentier vanuit het perspectief van de cliënt of gebruiker. Het is voor een minderjarige niet altijd duidelijk tot welke organisatie hij of zij zich het best kan richten met zijn hulpvraag en of informatievraag. De indieners erkennen dus dat er naast informatie over kinderrechten ook tal van andere thematische informatie is voor kinderen en jongeren, aangezien dit voorstel van resolutie handelt over de hervorming van het kinderrechtenlandschap waar de informatiefunctie naast andere functies (educatie, belangenbehartiging en advieswerk, onderzoek en monitoring) een belangrijke plaats inneemt.

De voorbije jaren is, zowel bij het middenveld als bij de beleidsmakers, een consensus gegroeid om te komen tot een effectievere en efficiëntere organisatie van het Vlaamse middenveld van kinderrechtenorganisaties. Met dit voorstel van resolutie beogen de indieners de krijtlijnen van deze hervorming te schetsen aan de hand van de conclusies van de hierboven genoemde rapporten en evaluaties.

In de lijn van het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid onderscheiden de indieners vier essentiële activiteiten die organisaties die werken rond kinderrechten, verrichten: (1) informatie, (2) educatie, (3) belangenbehartiging en advieswerk, (4) onderzoek en monitoring. Die activiteiten worden ter harte genomen door de volgende organisaties:

- informatie: de Ambrassade en verenigingen die werken rond informatie en participatie;
- educatie: verenigingen die werken rond informatie en participatie;
- belangenbehartiging en advieswerk: Kinderrechtencoalitie (koepelorganisaties van ngo's), Vlaamse Jeugdraad en Kinderrechtencommissariaat;
- onderzoek en monitoring: Kenniscentrum Kinderrechten (KEKI), Kinderrechtencoalitie en Vlaamse overheid (Agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, afdeling Jeugd).

De indieners zijn er geen voorstander van om wijzigingen aan te brengen aan het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid, niet alleen omdat dat decreet pas op 1 januari 2013 in werking is getreden maar ook en vooral omdat de veldtekening de in het decreet gemaakte beleidskeuzes bevestigt.

In deze hervorming komt het aan de Vlaamse Regering, maar vooral het middenveld zelf toe om de verbeteringen inzake efficiëntie en effectiviteit op het terrein te realiseren. De Vlaamse Regering kan daarvoor gebruikmaken van de overeenkomsten die zij afsluit met de verenigingen om afspraken, wijzen van samenwerking of andere acties vast te leggen, zodat binnen een redelijke termijn daadwerkelijk resultaten kunnen worden geboekt.

⁸ Slotbeschouwing 28, Gecombineerde derde en vierde periodiek rapport, juni 2010.

Niettemin lijkt het aanbevelenswaardig dat de regie van de hervorming bij het middenveld zelf ligt. De indieners wensen via dit voorstel van resolutie wel duidelijk te maken welke de verwachtingen zijn, zodat het middenveld zich kan organiseren om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken.

Chokri MAHASSINE

Katrien SCHRYVERS

Danielle GODDERIS-T'JONCK

Elisabeth MEULEMAN

Ulla WERBROUCK

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen te New York op 20 november 1989, en de drie bijbehorende facultatieve protocollen betreffende 1° kinderhandel, kinderprostitutie en kinderpornografie, 2° kinderen in gewapende conflicten en 3° een klachtenprocedure;
 - 2° de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind bij het gecombineerde derde en vierde periodiek rapport van België betreffende het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (juni 2010), inzonderheid slotbeschouwing 28;
 - 3° het decreet van 15 juli 1997 houdende oprichting van een Kinderrechtencommissariaat en instelling van het ambt van Kinderrechtencommissaris, en het beleidsplan 2009-2014 van het Kinderrechtencommissariaat;
 - 4° het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid;
 - 5° het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2010-2014;
 - 6° het Vlaams Actieplan Kinderrechten 2011-2014;
 - 7° de hoorzitting over het werkveld kinderrechten in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 21 juni 2011;
 - 8° het antwoord van Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel Pascal Smet, op de vraag om uitleg van de heer Chokri Mahassine over het kinderrechtenbeleid in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media op 28 juni 2011 (Handelingen Commissievergadering Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media van 28 juni 2011 (C289-CUL34));
 - 9° de evaluatie van de kind- en jongereneffectrapportage van het Kenniscentrum Kinderrechten (maart 2012);
 - 10° de Veldtekening middenveld kinderrechten Vlaanderen van prof. mr. J.E. Doek, prof. mr. drs. M.R. Bruning en mr. K.A.M. van der Zon (Universiteit Leiden, april 2012);
 - 11° de Reflectietekst Kinderrechten en de Visietekst kinderrechten van het Kenniscentrum Kinderrechten (juni 2012);
 - 12° de gedachtewisseling met de auteurs van de veldtekening en dr. D. Reynaert (Hogeschool Gent) en prof. dr. W. Vandenhoele (Universiteit Antwerpen) op 19 februari 2013 in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media;
- overwegende dat:
 - 1° kinderrechten moeten worden beschouwd als mensenrechten van het kind en dat een bredere visie op kinderrechten nodig is;
 - 2° er in Vlaanderen een zeer actief en professioneel middenveld kinderrechten bestaat, dat in belangrijke mate door de Vlaamse overheid wordt ondersteund;
 - 3° het VN-Comité voor de Rechten van het Kind herhaaldelijk gewezen heeft op het belang van een goede samenwerking tussen de overheid en ngo's en van een effectieve en efficiënte coördinatie van activiteiten; dat er evenwel geen concrete richtlijnen kunnen worden afgeleid uit internationale verdragen;
 - 4° de rapportages van de Kinderrechtencoalitie aan het Kinderrechtencomité een meerwaarde bieden;
 - 5° de veldtekening en andere evaluaties besluiten dat een hervorming van het middenveld de slagkracht ervan kan versterken;
 - 6° veel organisaties binnen het Vlaamse middenveld kinderrechten aangeven afhankelijk te zijn van financiering door de Vlaamse of federale overheid;

- vraagt de Vlaamse Regering:
- 1° het Kinderrechtenverdrag als mensenrechteninstrument en kinderrechten als mensenrechten te benaderen om het Vlaamse jeugd- en kinderrechtenbeleid en de integratiebeweging tussen het Vlaamse kinderrechtenbeleid en het Vlaamse jeugd-beleid een nieuwe dynamiek te geven;
 - 2° het middenveld van kinderrechtenorganisaties te blijven erkennen en te versterken in zijn rol, daarbij uitgaande van de volgende functies: informatie, educatie, belangenbehartiging en beleidsadvisering, onderzoek en monitoring;
 - 3° via de monitoring van het Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, aandacht te vragen voor de in de veldtekening en in de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind gedetecteerde lacunes;
 - 4° informatie over kinderrechten te bundelen zodat er voor kinderen en jongeren één toegangspoort/loket is;
 - 5° het middenveld ertoe aan te zetten om deze visie en doelstellingen ter harte te nemen en in praktijk om te zetten, met bijzondere aandacht en zorg voor de participatie van kinderen en jongeren bij deze implementatie;
 - 6° daarbij gebruik te maken van het afsluiten van de beheersovereenkomsten 2014-2017 in het kader van het decreet van 20 januari 2012 houdende een vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Chokri MAHASSINE

Katrien SCHRYVERS

Danielle GODDERIS-T'JONCK

Elisabeth MEULEMAN

Ulla WERBROUCK